

Verejná výzva: Voľnočasové aktivity musia prísť za deťmi do škôl

Bratislava, 13. september, 2023

Voľnočasové a záujmové aktivity nie sú len spôsobom trávenia času, ale sú integrálnou súčasťou systému vzdelávania a výchovy, nakoľko ho nielen dopĺňajú, ale aj priamo podporujú a zvyšujú tak jeho kvalitu a efektívnosť smerom k podpore rozvoja detí a mládeže. Preto sú vo väčšine vyspelých alebo ambiciózných krajín pohybové, umelecké, vzdelávacie a iné záujmové činnosti koncentrované na školách a ich okolí. Vtedy sú totiž dostupné najväčšiemu počtu detí a mládeže a v maximálnej miere využívané. Vzhľadom na deklarovанú politickú vôľu a aktuálnu dostupnosť európskych finančných zdrojov má dnes Slovensko jedinečnú šancu zvrátiť trend úpadku a zaostávania svojho systému výchovy a vzdelávania detí a mládeže.

V lete 2021, kedy sa deti zotavovali z devastujúcich dôsledkov protipandemických opatrení, pripravilo **OZ Rodičia.sk** verejné vyhlásenie o urgentnej potrebe zvýšiť pozornosť venovanú pohybu a športu na školách i mimo nich (1). Podpísalo ju 27 organizácií z oblasti vzdelávania, športu, ochrany zdravia či hospodárstva, pretože chápali význam pravidelného pohybu pre fyzické i duševné zdravie pre mladistvých. Vďaka patrí všetkým rodičom, učiteľom, trénerom, riaditeľom i starostom, ktorí si odporúčania zobrali k srdcu.

Dnes vyzývame všetkých zodpovedných, aby sústredili na školách a ich bezprostrednom okolí všetky aktivity, ktoré sú pre vzdelávanie a rozvoj detí prospešné, či ide o činnosti pohybové, umelecké, vedecké či akékoľvek iné, o ktoré rodičia a predovšetkým žiaci prejavia záujem. Postoj verejnosti je jasný - v reprezentatívnom prieskume z januára 2022 potvrdilo **92 % rodičov** detí navštevujúcich ZŠ a SŠ (91 % širokej verejnosti), že "Na školách by mali byť sústredené aj pohybové, umelecké a iné mimoškolské záujmové aktivity detí a mládeže, aby pre ne boli čo najviac dostupné a nemuseli za nimi cestovať" (2).

Hlavné dôvody pre koncentráciu aktivít na školách a ich bezprostrednom okolí:

1. Zvýšenie kvality a efektívnosti vzdelávacieho a výchovného procesu (zdroj 3,4,5)
2. Zníženie diskriminácie vo vzťahu k prístupu k týmto aktivitám
3. Vyššia efektívnosť využitia investícií do školskej (verejnej) infraštruktúry
4. Podpora duševného a fyzického zdravia a odolnosti detí a mládeže (6,7,8,9,10)
5. Prirodzené budovanie inkluzívneho prostredia na školách a okolitých komunitách
6. Budovanie pro-rodinného prostredia na školách z pohľadu rodičov
7. Eliminácia zbytočnej dopravnej a environmentálnej záťaže

Cieľom by mala byť dostupnosť aspoň 2 voľnočasových aktivít pre každého žiaka na Slovensku, z ktorých je aspoň 1 pohybová (vzhľadom na degradujúce fyzické a duševné zdravie mladistvých).

Nevyhnutné opatrenia:

1. Bezodkladne investovať do školskej infraštruktúry v rozsahu, aby mohol byť splnený cieľ
2. Nastaviť jednoduchý systém financovania aktivít v kombinácii: štát, samospráva, rodič.
3. Podporiť činnosť inštitúcií zodpovedných za prípravu a vzdelávanie odborníkov vo výchovno-vzdelávacom procese, vrátane rekvalifikácie rodičov a širokej verejnosti.
4. Zosúladiť podporu týchto činností so stratégiami štátu v oblasti športu, kultúry, vedy a vzdelávania s cieľom zvýšiť mieru ich celospoločenského prínosu.

Vyzývame preto rodičov,

aby sa na školách dožadovali rozširovania ponuky aktivít pre svoje deti a aby, ideálne prostredníctvom ich Rady školy, hľadali spôsoby na odstránenie prípadných prekážok, ktoré by bránili ich realizácii.

Vyzývame riaditeľov škôl a zriaďovateľov,

aby na základe dopytu žiakov a ich rodičov hľadali cesty na splnenie ich požiadaviek a to buď využitím potenciálu miestnych učiteľov, ale aj trénerov, odborníkov či externých poskytovateľov. V každom prípade táto práca musí byť adekvátne ocenená. **Vzdelávacie poukazy na 30€ považujeme svojou výškou za absolútne nedostatočné a spôsobom administrácie za nepraktické.**

Nabádame športové kluby, umelecké školy, a všetkých pracujúcich s mladistvými,

aby pochopili, že najmä počas základnej školy musia aktivity prísť v maximálnej možnej miere za deťmi do škôl, nie deti za aktivitami. Oberajú sa o mnoho talentov, ktoré nikdy neobjavia. Zároveň platí, že ani stredné školy nemajú dôvod zaostávať v ponuke aktivít pre študentov.

Apelujeme na štát,

aby využil dostupné verejné zdroje, najmä zo štrukturálnych fondov EÚ a Plánu obnovy na investície do školskej infraštruktúry tak, aby každá škola dokázala žiakom garantovať aspoň základný okruh aktivít v oblasti športu, umenia či vedy.

Vyzývame štát,

aby spoločne s dotknutými stranami nastavil jednoduchý a transparentný spôsob finančnej podpory pre školy, aby tieto aktivity mohli plnohodnotne manažovať a ponúkať za optimálnych podmienok vzhľadom na svoje miestne špecifiká.

Vzhľadom na deklarovanú politickú vôľu a aktuálnu dostupnosť európskych finančných zdrojov má Slovensko jedinečnú šancu zvrátiť trend úpadku a zaostávania svojho systému výchovy a vzdelávania detí a mládeže. Súčasný socio-ekonomický, politický, spoločenský či environmentálny vývoj vo svete navyše naznačujú, že to nie je otázka politickej preferencie, ale existenčná nevyhnutnosť. Existujúce kapacity na reformy v oblasti školstva, vedy, výskumu a športu jasne signalizujú, že nie je efektívne vytvárať nové inštitúcie, vzťahy a systémy, ale zlepšovať existujúce a fungujúce mechanizmy, v ktorých jednotliví aktéri už vedia pracovať. Prvým a kľúčovým krokom je však dialóg dotknutých strán. Významnú úlohu pritom musia zohrávať rodičia, ktorí sú nielen hlavnými sponzormi celého systému, ale aj prijímateľmi služieb prostredníctvom svojich detí a perspektívne aj priamymi účastníkmi systému.

Zdroje:

- (1) OZ Rodičia.sk, Pohyb a šport patrí k deťom, patrí do škôl! - <https://ozrodiacia.sk/?p=555>
- (2) 2muse pre OZ Rodičia.sk, <http://ozrodiacia.sk/wp-content/uploads/2021/07/Prieskum-Korona-3-deti-a-sport-27.6.2021-1.pdf>
- (3) Európska komisia/Eurydice, Telesná výchova a šport v školách v Európe, <https://op.europa.eu/sk/publication-detail/-/publication/2038d34a-3adf-421e-9780-63d2968c08c5>
- (4) O2 Športová akadémia Mateja Tótha, Pohybová aktivita a pozornosť detí II, <https://www.akademiamatejatotha.sk/clanok/akademia-zacala-rozsiahlu-studiu-zaoberajucu-sa-vztahom-medzi-pohybom-a-pozornostou.html>
- (5) Trends in Neuroscience and Education, Volume 14, March 2019, Pages 25-32, The effects of arts-integrated instruction on memory for science content, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2211949317300558>
- (6) Sj abstrakt - Eduworld.sk, Umenie ovplyvňuje učenie i pamäť žiakov, https://eduworld.sk/cd/marcela-kozejova-palkechova/6172/umenie-ovplyvnuje-ucenie-i-pamat-ziakov?fbclid=IwAR2a1ZPHB10xJN4vDq9USuxaY9IE2-bal-wy4h5_AVXy8uDuwBbpi2_yyUs
- (7) Olympic.sk, <https://www.olympic.sk/clanok/zhoda-odbornikov-pre-zdravie-deti-je-klucove-aby-sa-deti-hybal-aspon-45-minut-denne>
- (8) SAVP.sk, ODPORÚČANIE PRE POHYBOVÚ AKTIVITU DETÍ A MLÁDEŽE NA SLOVENSKU, http://www.savp.sk/odporucanie_pre_pohybovu_aktivitu_deti_a_mladeze.html
- (9) OZ Rodičia.sk, Podpora pre šport na školách má širokú podporu verejnosti, potvrdil prieskum, <https://ozrodiacia.sk/?p=590>
- (10) www.rodinka.sk, Význam fyzickej aktivity detí, rodinka.sk/zdravie/zdrave-dieta/vyznam-fyzickej-aktivity-deti
- (11) Journal of nursing and social sciences related to health and illness, Trendy prevalence nadváhy a obezity detí ve školním věku na Slovensku od roku 2006 do roku 2014, https://kont.zsf.jcu.cz/artkey/knt-201901-0009_trendy-prevalence-nadvahy-a-obezity-deti-ve-skolnim-veku-na-slovensku-od-roku-2006-do-roku-2014.php?l=cz